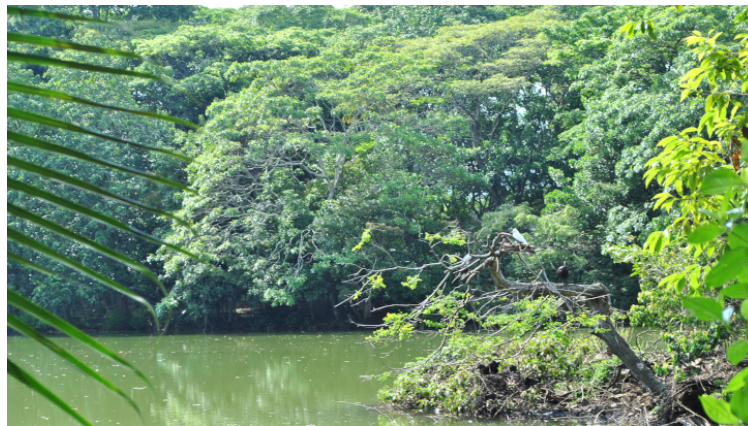

Divulga UAB

Revista de difusió de la recerca de la
Universitat Autònoma de Barcelona

06/06/2025

Aiguamolls urbans: quan la comunitat i el govern s'uneixen, la seva recuperació és possible

Els aiguamolls urbans ofereixen una combinació de beneficis de caràcter ambiental i social. A Cali, però, molts d'aquests ecosistemes s'enfronten a la contaminació i a l'abandó. Aquest article analitza quina és la relació entre la gestió d'aiguamolls i els beneficis que se n'obtenen i, així, reconèixer el valor d'aquests espais en la construcció de ciutats més justes i sostenibles.

A les ciutats en expansió, les zones humides urbanes juguen un rol essencial: regulen el clima, prevenen inundacions, milloren la qualitat de l'aire i ofereixen espais de trobada i biodiversitat. A Cali (Colòmbia), aquests ecosistemes sobreviuen entre urbanitzacions i canyamelars i abasten 250 hectàrees, tot i que molts s'enfronten a la contaminació i a l'abandó.

La nostra investigació en vuit zones humides urbanes i periurbanes de Cali va revelar que el seu bon estat no depèn únicament de la gestió pública, sinó d'una governança participativa. Les zones humides millor conservades tenen en comú lideratge comunitari, regles clares, monitoratge, sentit de pertinença i col·laboració entre actors locals. En contrast, les més deteriorades mostren conflictes socials, manca de claredat en la propietat i ruptura de la relació persona-ecosistema.

A l'article es va analitzar de quina manera els beneficis que ofereixen els aiguamolls (aigua, aliment, regulació hídrica, benestar emocional) estan lligats a la seva forma de gestió. Quan es té cura col·lectivament d'un aiguamoll ofereix més serveis. Quan es trenca aquesta relació o hi intervenen interessos polítics o econòmics, els seus beneficis es redueixen. A més, factors com la mida, el grau de contaminació i la història de conflictes incideixen en les seves possibilitats de recuperació.

Casos com el de La Babilla-Zanjón del Burro i Charco Azul mostren com l'acció comunitària, fins i tot en contextos d'exclusió, pot transformar aquests espais en referents de sostenibilitat i cohesió social. Els casos de La Javeriana, Acequia Grande i Club Farallones demostren que la gestió privada pot aportar al seu manteniment, tot i tenir un efecte sobre les limitacions d'accés a les persones. Altres com Las Garzas reflecteixen esforços familiars i privats amb valor simbòlic. Tot i això, casos com Pacheco i Hormiguero revelen els reptes que imposa la pressió del monocultiu i la pèrdua del vincle amb l'ecosistema.

Les conclusions de l'estudi destaquen que la clau per conservar en bon estat els aiguamolls estudiats és combinar polítiques públiques coherents amb participació comunitària, per reconèixer la importància del coneixement tècnic i local. La gestió d'aiguamolls també és un acte d'equitat social. Calí ofereix lliçons per a ciutats llatinoamericanes que s'enfronten a desafiaments similars: reconèixer el valor dels aiguamolls i empoderar les comunitats és fonamental per construir ciutats més justes i sostenibles.

Lida Díaz-Pinzón

Departament d'Economia i Finances
Pontificia Universidad Javeriana de Cali
lidadiaz@javerianacali.edu.co

Joan Miquel Verd

Centre d'Estudis Sociològics sobre la Vida Quotidiana i el Treball
Departament de Sociologia
Universitat Autònoma de Barcelona
JoanMiquel.Verd@uab.cat

Referències

Díaz-Pinzón, L., Sierra, L., Trillas, F., & Verd, J. M. (2024). **The Social-Ecological System Framework of Urban Wetlands: The Role of Collective Management at Local Level.** *International Journal of the Commons*, 18(1). <https://doi.org/10.5334/ijc.1399>

[View low-bandwidth version](#)